

Nr 173.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; given Stockholms slott den 13 mars 1931.

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ola Jeppsson.

Förslag
till
Lag
om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891
(nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Härigenom förordnas, att första stycket av 35 § lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

Årligen skall vägsyn hållas av landsfiskal med biträde av två nämndemän, dock att beträffande väg, som övertagits till underhåll medelst vägkassan, dylik syn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befallningshavande på given anledning därom för visst år förordnar. Vägsyn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller med avseende på skiljaktiga förhållanden varder, efter landstingets hörande, av Konungens befallningshavande bestämd för hela länet eller delar därav.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet. å Stockholms slott den 6 mars 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anför chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Jeppsson:

Till Kungl. Maj:ts prövning föreligger ett av statens organisationsnämnd med skrivelse den 3 mars 1931 överlämnat förslag till ändring i lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, avseende upphävande av nu gällande ovillkorliga föreskrift att årlig vägsyn skall hållas, även där väg övertagits till underhåll medelst vägkassan.

Rörande anledningen till att förevarande fråga upptagits till handläggning har organisationsnämnden meddelat i huvudsak följande:

Under nämndens överväganden rörande förenklingar och besparingar inom statsförvaltningen hade uppmärksamheten fästs vid bland annat möjligheten av att avskaffa eller begränsa de nuvarande av landsfiskal med biträde av två nämndemän företagna årliga vägsynerna med eventuellt åtföljande efterbesiktningar. Från olika håll hade i sådant hänseende för nämnden framhållits, dels att, sedan i de allra flesta vägdistrikten i riket väghållningen numera övertagits av vägkassorna, vägsynernas ursprungliga uppgifter avsevärt beskurits och dels att från och med den 1 juli 1930 innehavarna av de nyinrättade vägingenjörbefattningarna i länen utövade en ändamålsenligare kontrollverksamhet uti förevarande avseende än som varit för vägsyrenämnderna möjlig. En i anledning av nämnda påpekanden inom organisationsnämnden företagen preliminär utredning hade omedelbart givit vid handen, att vägsynerna, sådana de nu vore anordnade, syntes hava en skäligen obetydlig uppgift att fylla i de fall, där väghållningsdistriktet övertagit vägunderhållet, något som numera skett i så gott som samtliga rikets 379 vägdistrikt. Vidare hade av den preliminära utredningen framgått, att kostnaderna för de årligen återkommande vägsynerna steg till icke oväsentliga belopp. Enbart för budgetåret 1929/1930 hade sålunda till förrättningsmännen utgående reseersättningar för samtliga vägsyner i riket uppgått till sammanlagt 186,000 kronor, därav cirka 132,000 kronor utgått direkt av statsmedel och resten utbetalats genom vägkassorna.

Emellertid har, erinrar organisationsnämnden vidare, jämlikt Kungl. Maj:ts den 29 november 1929 givna bemyndigande dåvarande chefen för kommunikationsdepartementet den 4 december samma år tillkallat sakkunniga för revision av bestämmelserna om väghållningsbesvärets utgörande på landet samt om städernas allmänna vägar, de s. k. 1929 års vägsakkunniga. Enligt

direktiven för de sakkunnigas verksamhet avsågs en allmän revision av gällande lagstiftning rörande de allmänna vägarna, varjämte emellertid framhölls bland annat att, om och i den mån det under utredningens bedrivande skulle visa sig lämpligt att redan före arbetets avslutande på en eller annan punkt göra ändring i eller tillägg till nu gällande bestämmelser i ämnet, förslag i sådant hänseende borde avgivas.

Då det av organisationsnämnden till övervägande upptagna spørsmålet rent sakligt sett fölle inom området för 1929 års vägsakkunnigas arbetsuppgifter, avlät nämnden den 26 januari 1931 till 1929 års vägsakkunniga en skrivelse, däri nämnden hemställde om de sakkunnigas uttalande, huruvida enligt deras mening hinder mötte mot ett fullföljande av tanken på upptagande av förevarande spørsmål till omedelbar men provisorisk behandling utan avvaktan å den nya väglagen.

I nämnda skrivelse framhölls, att man inom organisationsnämnden ansett sig på grund av de sakkunnigas vidsträckta arbetsområde böra räkna med att, därest de sakkunniga icke toge upp frågan om det allmännas tillsyn över vägväsendet till slutlig behandling före övriga hithörande spørsmål — något som nämnden föreställde sig knappast hava varit tänkt — med berörda frågas lösning komme att anstå ännu rätt avsevärd tid, särskilt som ett större kommittébetänkande efter dess avgivande droge lång tid för remisser samt för behandling i departement och lagråd. Ur de besparings-synpunkter, som organisationsnämnden hade att företräda, förefunnes emellertid skäl för ett separat upptagande av tillsynsfrågan till en provisorisk lösning. Vore den förmodan riktig, vartill den preliminära undersökningen givit anledning, eller att vägsynerna numera — i varje fall där väghållningen övertagits av vägstyrelserna — förlorat sin egentliga betydelse, borde enligt nämndens mening åtgärder i riktning mot ett möjliggörande av deras inställande omedelbart vidtagas. Huruvida vägsynerna därvid borde helt avskaffas eller om tilläventyrs borde bestämmas, att de icke skulle hållas annat än då länsstyrelsen så för varje särskilt fall bestämde, vore en fråga, som ännu vore lämnad helt öppen. Besvarandet av frågan, huruvida förevarande spørsmåls vidare behandling skulle förberedas av de sakkunniga eller hos organisationsnämnden, överlämnade nämnden helt åt de sakkunniga, men nämnden uttalade samtidigt att, därest tillsynsfrågans upptagande till särbehandling skulle för de sakkunniga föranleda rubbning i arbetsplan eller eljest medföra oförutsett besvär, nämnden vore villig åtaga sig frågans förberedande och därav föranledda författningsförslags upprättande.

Med anledning härav anförde 1929 års vägsakkunniga i skrivelse till nämnden den 30 januari 1931:

Att nu gällande bestämmelser om kontrollen över underhållet av de allmänna vägarna icke vore tillfredsställande, vore allmänt erkänt. Såsom i nämndens skrivelse framhållits hade berörda bestämmelser tillkommit på en tid, då vägunderhållet fullgjordes av den jordbrukande befolkningen in natura, och vore anpassade efter de krav, som med hänsyn till då rådande trafik borde ställas på ett gott vägunderhåll. Efter motortrafikens utveckling och sedan vägunderhållet, utom i några få mindre distrikt, övertagits av väggassorna, vore förhållandena helt annorlunda än förr. Underhållsarbetet måste för att tillfredsställa trafikens krav pågå under så gott som hela året. Givetvis vore, även sedan väggassan övertagit underhållet, kontroll behövlig och borde denna vara kontinuerlig samt utövas av sakkunniga

personer. I båda dessa avseenden kunde anmärkning riktas mot det nuvarande vägsyneförfarandet, vilket icke vore tidsenligt och effektivt men däremot tämligen dyrbart. Kontrollen över vägunderhållet utövades emellertid även av andra organ än vägsynenämnderna, och borde särskilt beaktas den uppgift, som därutinnan ålåg vägingenjörerna. Från nu berörda synpunkter borde alltså icke möta några betänkligheter mot vägsynernas avskaffande helt och hållet. Detta förutsatte emellertid nya bestämmelser angående vissa åtgärder, som i erforderliga fall skulle föreskrivas vid vägsyn. Det borde nämligen beaktas, att enligt 24, 25, 68 och 69 §§ väglagen ankomme på vägsynenämnd att för vägs upptorkande eller för erhållande av fri sikt föreskriva borttagande av träd, buskar, upplag och andra anordningar, att meddela tillstånd till snöskärms uppsättande samt att i dylika fall bestämma den skadeersättning, som eventuellt kunde tillkomma vederbörande jordägare. Beträffande spörsmålet åt vem, i händelse vägsynen avskaffades, den sammans sistnämnda uppgifter borde anförtros, vore de sakkunniga icke beredda att på nuvarande stadium av sitt utredningsarbete göra något uttalande. Under återopande av det sagda meddelade de sakkunniga, att enligt deras mening hinder icke mötte mot upptagande till omedelbar behandling av frågan om vägsynernas avskaffande helt eller delvis. Såsom en provisorisk lösning av frågan ville de sakkunniga förorda en bestämmelse, att vägsyn skulle hållas allenast om och i den utsträckning länsstyrelsen därom förordnade.

Vägsakkunniga meddelade vidare att, då frågans förberedande och därav föranledda författningsförslags upprättande under den närmaste tiden skulle föranleda rubbning i de sakkunnigas arbetsplan, de sakkunniga helst såge, att organisationsnämnden åtog sig nämnda arbetsuppgifter.

Inom *organisationsnämnden* har därefter upprättats en promemoria i ämnet, vid vilken tillika fogats ett utkast till ändring i 35 § väglagen av innehåll att beträffande väg, som övertagits till underhåll medelst vägkassan, vägsyn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befallningshavande, på hemställan av vägstyrelsen eller landsfiskalen eller enskild markägare, i varje särskilt fall därom för visst år förordnar.

I denna promemoria — vilken jämte åtföljande utkast till lagändring torde få fogas såsom bilaga till statsrådsprotokollet (Bilaga 2) — har nämnden anslutit sig till de riktlinjer, som angivits av 1929 års vägsakkunniga. Sålunda har nämnden funnit det vara mindre lämpligt att nu avskaffa eller ens inskränka vägsynerna beträffande sådana vägdistrikt, där naturavvaghållning ännu helt eller delvis tillämpades. Men ej heller beträffande de distrikt, där vaghållningen helt övertagits av vägkassorna, har nämnden ansett vägsynerna kunna helt och hållet avskaffas. De tvistefrågor, som det enligt väglagens 24, 25, 68 och 69 §§ ankomme på vägsynenämnden att i förekommande fall avgöra, syntes nämligen icke lämpligen böra utan avvaktan på den nya väglagstiftningen läggas på något annat organ. Däremot har nämnden funnit ett lättande på den ovillkorliga bestämmelsen i väglagens 35 §, att vägsyn skall hållas årligen, kunna å ena sidan ske utan någon nämnvärd olägenhet och å andra sidan på ett verkningsfullt sätt tillgodose de besparingssynpunkter, som varit anledningen till frågans upptagande. Vägsyn skulle sålunda enligt nämndens förslag icke hållas i annat fall än då — på grund

av uppkomsten av en sådan situation, som omförmäles i 24, 25, 68 eller 69 § väglagen, eller eljest — sådant visade sig vara av behovet påkallat, något som det skulle ankomma på länsstyrelsen att för varje särskilt fall bedöma. Att en sådan anordning skulle komma att medföra, att de allra flesta nu med rätta såsom onödiga betecknade vägsyner skulle försvinna, har nämnden ansett sig kunna antaga.

Över berörda promemoria jämte författningsförslag har nämnden inhämtat yttranden från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ävensom från länsstyrelserna i samtliga län. Tillika har tillfälle lämnats Svenska vägföreningen samt Svenska vägstyrelsernas förbund att, därest så aktades nödigt, inkomma med yttrande.

De inkomna remissvaren utvisa, att de av nämnden angivna synpunkterna på frågan om de obligatoriska årliga vägsynernas fortsatta bibehållande allmänt delas av de hörda myndigheterna. I de flesta yttrandena framhålls sålunda, att den obligatoriska årliga vägsynen numera förlorat sin betydelse beträffande de vägar, vilkas underhåll övertagits av vägkassorna. Så gott som samtliga länsstyrelser tillstyrka i princip ett omedelbart genomförande av den föreslagna lagändringen; blott en enda länsstyrelse, nämligen den i Uppsala län, har rent avstyrkt densamma. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen jämte de speciella fackorganisationerna, Svenska vägföreningen och Svenska vägstyrelsernas förbund, giva förslaget i princip sin oförbehållsamma anslutning.

Däremot hava föreslagits ett par smärre jämkningar i det remitterade utkastet. Sålunda hava ett stort antal av de hörda myndigheterna framhållit, att det borde stå länsstyrelse öppet att föreskriva vägsyns hållande även i andra fall än då vägstyrelsen, landsfiskalen eller enskild markägare därom gjort hemställan.

I flera av de inkomna yttrandena har vidare framhållits, att tiden för de vägsyner, som skola hållas allenast efter länsstyrelsens förordnande, icke borde i likhet med de obligatoriska vägsynerna vara begränsad till »tidigt på våren eller sent på hösten». Såsom skäl härför har uttalats, bland annat, att vägsynernas uppgift hädanefter till stor del komme att bestå i att föreskriva borttagande eller kvistande av träd och buskar, vilka hindrade fri sikt, men att sådana hinder icke kunde tillfyllest bedömas annat än då träd och buskar äro lövklädda.

I anledning av de gjorda erinringarna därom, att länsstyrelse borde äga föreskriva vägsyns hållande även då framställning därom icke gjorts, har *organisationsnämnden* i sin förenämnda skrivelse framhållit, att det remitterade förslagets innehåll i denna del förestavats huvudsakligen av en strävan att förekomma, att länsstyrelserna skulle anse sig böra med avseende å de särskilda vägarna för varje år ex officio pröva, huruvida vägsyn vore behöfelig eller icke, något som givetvis skulle medföra ett avsevärt arbete. Nämnden ansåge sig emellertid böra på grund av de gjorda erinringarna föreslå, att lagtexten i denna del gäves det innehåll, att länsstyrelsen skulle över huvud,

då den funne anledning därtill förekomma, kunna förordna om vägsyns hållande. En sådan omredigering torde också enligt nämndens mening tillgodose det syftemål, som nämnden med den ursprungliga formuleringen velat vinna.

Beträffande vad i vissa yttranden erinrats om tiden för vägsyns hållande har organisationsnämnden förklarat sig icke kunna fränkänna de framförda synpunkterna sakligt berättigande. Då nämnden emellertid icke ansett sig böra föreslå en ändring i bestämmelserna angående tiden för vägsyns hållande ens beträffande sådana syner, som skola hållas allenast efter länsstyrelsens förordnande, hade detta, enligt vad nämnden meddelat, huvudsakligen berott därpå, att ett förslag härom icke betingades av de synpunkter, som nämnden hade att företräda, utan helt fölle inom det sakliga området för 1929 års vägsakkunnigas arbetsuppgifter. Ett borttagande redan nu av tidsbestämmelsen för de årliga vägsynerna skulle vara ägnat att i viss mån föregripa dessa sakkunnigas arbete.

Det av organisationsnämnden i anslutning till det anförda omarbetade förslaget till ändring av 35 § första stycket väglagen har följande lydelse:

Årligen skall vägsyn hållas av landsfiskal med biträde av två nämndemän, dock att beträffande väg, som övertagits till underhåll medelst vägkassan, dylik syn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befälningshavande på given anledning därom för visst år förordnar. Vägsyn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller med avseende på skiljaktiga förhållanden varder, efter landstingets hörande, av Konungens befälningshavande bestämd för hela länet eller delar därav.

Med åberopande av vad i ärendet förekommit och under hänvisning till den icke ringa besparing, som förslagets snara genomförande skulle innebära för det allmänna, har organisationsnämnden hemställt, att Kungl. Maj:tt måtte efter lagrådets hörande för 1931 års riksdag framlägga det av nämnden sålunda upprättade lagförslaget.

Förevarande, av statens organisationsnämnd framlagda förslag om ändring i väglagens bestämmelser angående hållande av vägsyn utgår från att det nuvarande vägsyneförfarandet väsentligen förlorat sin betydelse beträffande de vägdistrikt, i vilka vägunderhållet övertagits av vägkassan, och att för kontroll å vägunderhållet nya och ändamålsenligare organ tillskapats genom den vägorganisation, som gäller från och med den 1 juli 1930. Med hänsyn härtill och då vägsyneförfarandet för såväl vägdistrikt som staten är förenat med kostnader, vilka sammanlagda för hela landet uppgå till betydande belopp, har nämnden ur de synpunkter, den har att företräda, ifrågasatt att utan avvaktan å slutförandet av pågående arbete med revision av gällande lagstiftning angående de allmänna vägarna sådan ändring vidtages i oförmälda bestämmelser, att beträffande vägdistrikt med vägkasseunderhåll vägsyn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befälningshavande på given anledning därom för visst år förordnar. Till vad nämnden härutinnan anført och föreslagit, vilket i stort sett enstämmt

Departements-
chefen.

och förbehållslöst biträts av de hörda myndigheterna och sammanslutningarna, kan jag helt ansluta mig. Mot den närmare utformning, som nämnden givit åt förslaget, har jag ej heller funnit anledning till erinran.

Under ärendets behandling har även uppkommit fråga om ändring av bestämmelserna angående tid för vägsyns hållande, i vad avser vägdistrikt, varom nu är fråga. Lika med organisationsnämnden anser jag emellertid, att prövning av detta spörsmål lämpligen bör ske i samband med nyssnämnda allmänna revision av väglagen.

Departementschefen uppläser härefter förslag till *lag om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet* av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar (Bilaga 1)¹, samt hemställer, att lagrådets utlåtande över förslaget måtte för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas genom utdrag av protokollet.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan bifaller Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten.

Ur protokollet:

Waldemar Wiens.

¹ Denna bilaga, vilken är lika lydande med det vid propositionen fogade lagförslaget, har här uteslutits.

Bilaga 2.

P. M.

med förslag till viss ändring av bestämmelserna angående årliga vägsyner enligt lagen den 23 oktober 1891.

1891 års vägslag vilar på den principen, att vägunderhållet in natura, d. v. s. arbetet för vägs hållande i laggillt skick, åligger jordbruksfastigheterna på landet och skall utgöras efter vägdelning (7 §).

Bestämmelserna angående tillsyn å väghållningen återfinnas i 34 och 35 §§ av gällande vägslag och innehålla huvudsakligen följande: Länsstyrelsen tillkommer att övervaka vägarnas behöriga underhåll och vidtaga därför erforderliga åtgärder. Närmast under länsstyrelsen utövas tillsynen över vägväsendet av landsfiskalen med biträde av fjärdingsmän i enlighet med väglagen och de särskilda föreskrifter, som av länsstyrelsen meddelas. Årligen skall vägsyn hållas av landsfiskal med biträde av två nämndemän. Sådan syn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som länsstyrelsen bestämt. Det ankommer på vägstämma att besluta, att, till utrönande av huruvida vid vägsynen befunda brister blivit avhjälpna, formlig efterbesiktning skall äga rum. Sådan besiktning förrättas av landsfiskalen med två nämndemän. Vägsyn och formlig efterbesiktning skola i viss ordning på förhand kungöras. Protokoll skall vid dessa förrättningar föras, vari bland annat befunda brister samt sättet och den uppskattade kostnaden för deras avhjälpande antecknas. Dessa protokoll skola i stadgad ordning hållas tillgängliga för de väghållningsskyldiga och i vad angår vägunderhåll, som åligger vägkassan, delgivas vägstyrelsen. Påsynade brister skola inom stadgad tid botas, vid äventyr av böter samt påföljd därjämte, att bristerna mot lega vägsyn avhjälpas. Stanna vid vägsyn eller formlig efterbesiktning förrättningsmännen i olika meningar, gäller vad de flesta säga. Har var sin särskilda mening, gälla landsfiskalens. Tillfälliga emellan de årliga vägsynerna uppkomna brister skola, där saken sådant uppskov tåla kan, väghållare eller vägfogde anmanas att inom viss kort tid avhjälpna vid äventyr som ovan är nämnt. Försittes denna tid, eller är bristen av beskaffenhet att dröjsmål med dess avhjälpande kan medföra våda för vägfärande, skall landsfiskalen ofördröjligen på lämpligt sätt låta bota skadan.

Enligt det vid 1922 års riksdag framlagda förslaget till ny vägslag — vilket bland annat avsåg avskaffande av vägunderhållet in natura samt vägdistriktens utvidgande till att omfatta landstingsområdena ävensom inrättande hos vägstyrelserna av befattningar för tekniskt utbildad personal (vägdirektör, vägmästare) — skulle tillsynen å väghållningen delas mellan länsstyrelserna (med biträde av landsfiskalerna) och väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, sistnämnda styrelse med uppgift att utöva den allmänna tillsynen över att väghållningen utfördes på ett i tekniskt avseende tillfredsställande sätt. Härvid förutsattes, att den lokala tillsynen komme att få en helt annan karaktär än dittills samt allenast bestå i ett konstaterande av brist, utan angivande av sättet för dess botande.

Sedan emellertid 1922 års lagförslag fallit, har tid efter annan inom riksdagen motionsvis gjorts framställning om ändrade bestämmelser rörande tillsynen å vägunderhållet. Sälunda föreslogs vid 1925 års riksdag i en motion,

att vägsynen skulle helt slopas i de vägdistrikt, där vägkassan övertagit underhållet av vägarna, och i en annan, att landsfiskals och nämndemäns självskrivenerhet till förrättande av vägsyn skulle upphöra och garanti vinnas, att vägsyn förrättades av sakkunniga personer. I jordbruksutskottets av riksdagen godkända utlåtande i ämnet avstyrktes dessa motioner under anförande av bland annat följande:

»Väl finner utskottet, att det nuvarande förfarandet vid vägsyner, liksom mycket annat i gällande väglag, saknar tillräcklig anpassning till de förhållanden, som under de senare åren utvecklats på vägväsendets område. Frågan huru den allmänna tillsynen över väghållningen bör för framtiden ordnas torde emellertid vara beroende av åtskilliga omständigheter, som under den alltjämt pågående snabba utvecklingen på berörda område ännu icke låta sig klart överblickas. Det torde därför icke vara möjligt att nu angiva några bestämda riktlinjer för åtgärder i berörda avseende. De uppslag, som i sådant hänseende framförts i motionerna, har utskottet i varje fall icke nu velat förorda. Utskottet anser sig emellertid med säkerhet kunna påräkna, att detta spörsmål, jämte andra olösta frågor beträffande vägväsendet, är föremål för Kungl. Maj:ts uppmärksamhet.»

Jämväl vid 1926 års riksdag väcktes en motion i ämnet, som gick ut på att de två nämndemännen ensamma skulle besluta vid vägsynen och landsfiskalen blott medfölja såsom sekreterare.

Jordbruksutskottet avstyrkte även denna motion med hänvisning till föregående års förberörda utlåtande, varefter riksdagen avtog motionen.

Vid 1928 års riksdag väcktes *dels* två motioner med hemställan om utredning på vad sätt kontrollen över vägunderhållet av de allmänna vägarna lämpligen borde anordnas, *dels* en motion med hemställan om utredning angående bestämmelserna om vägsynerna i syfte, att dessa komme att verkställas av sakkunniga personer m. m.

Jordbruksutskottet tillstyrkte utredning i ämnet och anförde som skäl därför:

»Såsom framgår av det föregående har jordbruksutskottet redan tidigare hyst den uppfattningen, att det nuvarande vägsynerförfarandet saknar anpassning till de förhållanden, som under de senare åren utvecklats på vägväsendets område. Att så är förhållandet torde nu knappast av någon bestridas. Då vår nuvarande väglagstiftning bygger på vägsynen såsom huvudmedel för det allmänna tillsyn å väghållningen, följer härav, att det viktiga statsintresse, varom är fråga, för närvarande måste anses vara synnerligen bristfälligt tillgodosett. Uppenbarligen framträder för varje år detta otillfredsställande läge allt starkare. Vid sådant förhållande — och då utskottet, såsom förut berörts, delar den uppfattningen, att i avvaktan på en ny väglag efter hand måste vidtagas sådana partiella förändringar, som äro ägnade att avhjälpa de mest framträdande bristerna däri — anser även utskottet, att lösningen av förevarande spörsmål icke längre bör undanskjutas. Med hänsyn till ämnets invecklade natur och då några bestämdare hållpunkter för frågans lösning i dess nuvarande outredda skick icke torde kunna framläggas, har emellertid utskottet för sin del velat tillstyrka en förutsättningslös utredning i ämnet.»

Riksdagen biföll utskottets förslag och anhöll i skrivelse (nr 171) till Kungl. Maj:t om utredning i syfte att erhålla av numera rådande förhållanden betingade ändrade bestämmelser rörande det allmänna tillsyn å väghållningen samt framläggande för riksdagen av de förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

På grund av nämnda riksdagsskrivelse tillkallades den 4 december 1929 jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande sakkunniga för revision av bestämmelserna om väghållningsbesvärets utgörande på landet samt om städernas all-

männa vägar, de s. k. 1929 års vägsakkunniga. Enligt direktiven för de sakkunnigas verksamhet avsågs en allmän revision av gällande lagstiftning rörande de allmänna vägarna. Såsom utgångspunkt för sagda revision nämndes i första hand naturavghållningens upphörande, men det framhölls jämväl såsom skäl för en sådan revision, att åtskilliga framställningar föreläge om lagändring, bland annat, från riksdagens sida. Vidare framhölls, att, därest på grund av det nya läge, vari vägväsendet kommit, eller av andra skäl, lagändringar, utöver vad för närvarande ifrågasatts, under arbetets gång skulle visa sig påkallade, borde givetvis även sådana frågor av de sakkunniga upptagas till behandling. Om och i den mån det under utredningens bedrivande skulle visa sig lämpligt att redan före arbetets avslutande på en eller annan punkt göra ändring i eller tillägg till nu gällande bestämmelser i ämnet, borde, enligt vad departementschefen tillika uttalade, förslag i sådant hänseende avgivas.

Såsom av det anförda framgår har upprepade gånger från skilda håll påpekats, att de årliga vägsynerna numera icke hålla måttet såsom övervakande myndighet över väghållningen. Klagomålen härutinnan ha också resulterat i tillsättande av 1929 års vägsakkunniga, vilkas arbetsuppgifter emellertid över-spänna ett betydligt vidare område än denna specialfråga.

Jämväl i skrivelser, som från skilda håll kommit statens organisationsnämnd tillhanda, har ifrågasatts, huruvida icke vägsynerna enligt 1891 års väglag kunde avskaffas eller inskränkas. Som skäl för en sådan åtgärd har åberopats huvudsakligen dels att i de allra flesta vägdistrikten i riket väghållningen numera övertagits av vägkassorna och dels att från och med den 1 juli 1930 ett nytt övervakande organ, vägingenjörorganisationen, trätt i funktion, vilket vore kompetent att utöva den erforderliga kontrollen. Ytterligare har framhållits, att statens kostnader för de årliga vägsynerna uppginge till avsevärda belopp årligen.

I själva verket synes av den föregående redogörelsen framgå, att vägsynerna sådana de nu äro anordnade, hava en skäligen obetydlig uppgift att fylla i de fall där väghållningsdistriktet övertagit vägunderhållet. Det läser kunna ifrågasättas, huruvida de uppgifter, som allttjämt skulle motivera vägsynernas bibehållande, kunna tillgodoses genom den nuvarande anordningen. Densamma har ju tillkommit under helt andra samfärdsförhållanden än dem som nu föreligga och å en tid, då de nuvarande kraven på landsvägarnas för-måga att upptaga en stark motorfordonstrafik icke hade någon som helst motsvarighet. Vägsynernas anordning hänför sig också helt till en tid, då vägunderhåll in natura, verkställt av den jordbrukande lantbefolkningen, var den principiella grund, varpå lagstiftningen i ämnet byggde. Därutinnan är förhållandet numera helt förändrat. Naturavghållning förekommer allenast i sällsynta undantagsfall. Enligt en uppgift i en inom riksdagens andra kam-mare år 1929 väckt motion (nr 380) hade då i 346 av rikets 379 vägdistrikt underhållet övertagits av vägkassorna. Förstnämnda siffra har förmodligen sedan dess ytterligare stigit. Visserligen måste sägas, att den omständigheten, att vägstyrelserna övertagit underhållet av vägarna, icke gör en lokal tillsyn över väghållningen överflödigt, men att de nuvarande vägsynerna, vilkas främsta och egentligen enda uppgift varit att tillse, att de enskilda väghållarna fullgjorde sina skyldigheter, icke äro anpassade för nuvarande förhållanden, förefaller uppenbart och är för övrigt, som sagt, från olika håll upprepade gånger uttalat.

En tillsynsverksamhet av beskaffenhet att uppfylla även de anspråk, som genom den moderna trafikens utveckling måste uppställas, synes däremot kunna utövas av de organ, som inrättats genom kungl. kungörelsen den 16 maj 1930 (nr 160) angående den statliga vägorganisationen i länen. Enligt denna kuu-

görelse skall den närmaste uppsikten över och bestyret med vägväsendet utövas av länsstyrelsen med biträde av vägingenjörer, biträdande vägingenjörer och vägingenjörsassistenten. Dessa befattningshavare äro väg- och vattenbyggnadsstyrelsens tjänstemän, men länsstyrelse, hos vilken de äro stationerade, äger bestämma över deras tjänstgöring. Vägingenjör åligger, bland annat, att biträda länsstyrelsen vid utövandet av statens kontroll å vägundersökning, vägbyggnad, *vägunderhåll* och vinterväghållning inom länet. Och därvid skall han — utan obehörigt ingripande i vägstyrelsernas förvaltning — tillse och övervaka, bland annat, att vägunderhållet bedrivs rationellt och ekonomiskt o. s. v.

På grund av sålunda föreliggande omständigheter har inom organisationsnämnden dryftats möjligheten av att, utan att föregripa resultatet av den revision av hela väglagstiftningen, varmed förenämnda vägsakkunniga äro sysselsatta, åstadkomma en provisorisk lösning av frågan om vägsynerna. Att helt avskaffa dem torde icke låta sig göra, så länge det ännu finnes vissa vägdistrikt, där naturavväghållning helt eller delvis tillämpas. Men ej heller beträffande de distrikt, där väghållningen helt övertagits av vägkassorna, lära vägsynerna kunna utan vidare avskaffas. Enligt väglagen skola nämligen vissa åtgärders vidtagande i erforderliga fall föreskrivas vid vägsyn. Enligt lagens 24, 25, 68 och 69 §§ ankommer det sålunda på vägsyrenämnd, att för vägs upptorkande eller för erhållande av fri sikt föreskriva borttagande av träd, buskar, upplag och andra anordningar, att meddela tillstånd till snöskärms uppsättande samt att i dylika fall bestämma den skadeersättning, som eventuellt må tillkomma vederbörande jordägare. Att innan den nya väglagstiftningen hinner taga form lägga nyssnämnda uppgifter på andra organ än vägsynerna, synes icke böra ifrågakomma.

En utväg, som däremot förefaller framkomlig och som säkerligen skulle medföra ungefär det resultat, som åsyftats, torde vara att finna i ett lättande på den ovillkorliga bestämmelsen i väglagens 35 §, att vägsyn skall hållas årligen. Naturligen kunna fall förekomma, då, i brist på annan kontrollmyndighet, en vägsyreförrättning kan vara påkallad. Särskilt kan nu en sådan situation inträffa, om vederbörande icke åsämjas angående företagande av någon av de i 24, 25, 68 eller 69 § väglagen omnämnda åtgärderna. Dessa situationers krav torde emellertid kunna tillgodoses, därest i mån av behov länsstyrelsen kan, på anmälan av landsfiskal eller annan vederbörande, förordna om vägsyns hållande. Om en sådan anordning genomfördes, skulle säkerligen de allra flesta av de vägsyner, som nu med rätta betraktas som onödiga, komma att upphöra.

Att vid den nu ifrågasatta provisoriska lösningen av frågan införa möjlighet till tätare återkommande vägsyner än lagen eljest medgiver lärer knappast kunna ifrågasättas. I de fall, då vägsyn hålles efter länsstyrelsens förordnande, lärer densamma därför lämpligen böra äga rum å samma tid av året som andra vägsyner. Härigenom vinnas, att enskilda markägare äga kännedom om när de senast hava att påkalla vägsyn för prövning av ersättningsanspråk och andra frågor, som böra avgöras vid vägsyner.

Organisationsnämnden har med anledning av vad i det föregående anförts funnit sig böra ifrågasätta, att redan nu, innan den bebådade nya väglagstiftningen tagit form, en lagändring vidtages av innehåll, att beträffande de vägar, vilkas underhåll övertagits av vägkassorna, vägsyn skall hållas allenast om och i den utsträckning vederbörande länsstyrelse därom förordnar.

En lagändring av nu nämnt innehåll anser organisationsnämnden vara desto mera påkallad som en företagen undersökning givit vid handen, att det allmänna utgifter för vägsynerna uppgå till avsevärda belopp, vilka genom den föreslagna reformen skulle i det närmaste helt inbesparas. Sålunda uppgingo för budgetåret 1929/1930 de till förrättningsmännen utgående ersättningarna för samtliga

vägsyner i riket till sammanlagt cirka 186,000 kronor, därav cirka 132,000 kronor utgått av statsmedel och resten betalats av väggkassorna.

Organisationsnämnden har delgivit 1929 års vägsakkunniga de synpunkter, varåt i denna P. M. givits uttryck, och hava de sakkunniga förklarat sig såsom en provisorisk lösning av frågan förorda en bestämmelse av innehåll som ovan nämnts.

Ett förslag till ändring av väglagens 35 § i överensstämmelse med vad ovan sagts bifogas. Stockholm den 12 februari 1931.

Bilaga till organisationsnämndens P. M.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 35 § i lagen den 23 oktober 1891 (nr 68, sid. 1) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Häri genom förordnas, att 35 § första stycket i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet skall erhålla följande ändrade lydelse:

35 §.

Ärligen skall vägsyn hållas av landsfiskal med biträde av två nämndemän, dock att beträffande väg, som övertagits till underhåll medelst väggkassan, dylik syn skall hållas allenast om och i den utsträckning Konungens befallningshavande, på hemställan av vägstyrelsen eller landsfiskalen eller enskild markägare, i varje särskilt fall därom för visst år förordnar. Vägsyn bör förrättas tidigt på våren eller sent på hösten å tid, som antingen redan är eller med avseende på skiljaktiga förhållanden varder, efter landstingets hörande, av Konungens befallningshavande bestämd för hela länet eller delar därav.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen, enligt därå meddelad uppgift, från trycket utkommit i Svensk författningssamling.

*Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd den
11 mars 1931.*

Närvarande:

justitieråden CHRISTIANSSON,
EDELSTAM,
STENBECK,
regeringsrådet AFZELIUS.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet den 6 mars 1931, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamålet inhämtas över upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet.

Förslaget, som finnes bilagt detta protokoll, föredrogs inför lagrådet av hovrättsassessorn Tage Wärn.

Lagrådet lämnade förslaget utan anmärkning.

Ur protokollet:
Ragnar Kihlgren.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 13 mars 1931.

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena friherre RAMEL, statsråden GÄRDE, HAMRIN, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för justitiedepartementet anmäler chefen för kommunikationsdepartementet, statsrådet Jeppsson, lagrådets den 11 mars 1931 avgivna yttrande över det den 6 mars 1931 till lagrådet remitterade förslaget till lag om ändrad lydelse av 35 § första stycket lagen den 23 oktober 1891 (nr 68) angående väghållningsbesvärets utgörande på landet; därvid föredraganden efter redogörelse för yttrandet hemställer, att förslaget, som av lagrådet lämnats utan anmärkning, måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdna hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

F. Wessberg.
